

Planlegging av ferdsel og informasjon for Blomsøy - Hestøy og Skålvær

Utdrag av rapportutkastet, til møtet 15. oktober 2015

*Det legges opp til diskusjon og supplering av tiltak og prosjekter, samt supplering av ønsker.
Etter møtet kan rapporten bli mer detaljert.*

**Utvalgte kulturlandskap i jordbruket
Alstahaug kommune 2015**
Foreløpig utkast

Utarbeidet av Helt Grønn AS, Bodø

Blomsøy-Hestøy og Skålvær

NORDLAND

Forord

Området Blomsøy - Hestøy og Skålvær fikk status som utvalgte kulturlandskap i jordbruket i 2009. Formålet med ekstra fokus på disse landskapsområdene er å forvalte kulturlandskapet slik at kulturhistoriske og estetiske verdier, biologisk mangfold og tilgjengelighet opprettholdes. Det er i dag kun 22 områder i Norge som har denne statusen.

Arbeidet med å lage en tiltaksplan for ferdsel og informasjon for Blomsøy - Hestøy og Skålvær ble satt i gang i august 2015 og avsluttes i oktober 2015. Rapporten er utført av Helt Grønn AS på oppdrag fra Alstahaug kommune. Innholdet er utviklet i samarbeid med kommunen, fylkesmannen, grunneiere, næringsutøvere, velforening og ansatte i kirka.

I denne fasen av UKL-prosjektet foreslås det å satse på formidlingsoppgaver konsentrert om Blomsøya og på hovedøya i Skålvær. I neste fase kan utviklingstiltakene spres på flere steder og øyer. Det fordrer at det utvikles tilbud med og av definerte drivere og tilbydere, og at tilbudene betjenes av en infrastruktur som gjør dem tilgjengelige.

Arbeidet har vært ledet av Alstahaug kommune v/skogbrukssjef Ragna Gunn Bye med bistand fra rådgiver Arne Farup, Fylkesmannen i Nordland.

Bodø, 1. oktober 2015,

Håkon B Bø
Helt Grønn AS arkitektur og landskap.

Oversikt over det innholdet som planen vil ha

Forord	3
Innhold	3
Del 1 - Bakgrunn og formål	4
Bakgrunn.....	4
Beskrivelse av områdene.....	6
Hensikten med planen	7
Del 2 - Elementer i tilretteleggingen	8
Utvikling av vertskapsrollen og næringsaktivitet	8
Spesielle hensyn.....	12
Beslektede tiltak.....	14
Informasjonssystem	15
Del 3 - Tiltaksplan.....	16
Ferdsl og informasjon, Skålvær.....	16
Prioriterte tiltak i Skålvær.....	16
Ferdsl og informasjon, Blomsøy - Hestøy	17
Prioriterte tiltak på Blomsøy - Hestøy	17
Del 4 - Stisystem Blomsøy - Hestøy og Skålvær.....	19
Stisystem for Blomsøy - Hestøy	18
Stisystem for Skålvær	19
Vedlegg 1 Skilting og informasjon i landskapet.....	20

Del 1 - Bakgrunn og formål

Bakgrunn

Blomsøy - Hestøy og Skålvær ligger i Alstahaug kommune i Nordland. Blomsøy - Hestøy utgjør den sørligste halvparten av en langstrakt, smal øy med Austbø og fergeleiet i nord. I en øygruppe ut mot leia lenger vest ligger Skålvær med kirke og restene av et gammelt handelssted

I 2009 ble disse områdene i Alstahaug tatt opp i den nasjonale satsingen "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket" (UKL). Dette er et samarbeid og spleiselag mellom landbruksmyndigheter og miljømyndigheter. Satsingen er basert på frivillige avtaler mellom staten og grunneierne. 22 utvalgte områder er nå med, fordelt med minst ett område i hvert fylke.

I forbindelse med at områdene i Alstahaug har fått status som utvalgte kulturlandskap, er det tidligere laget følgende fagrapporter og dokumenter:

- Forvaltningsplan for Skålvær friluftsområde, DN/Fylkesmannens miljøvern avdeling (2008)
- Forvaltningsplan for Blomsøya - Hestøysund og Skålvær i Alstahaug kommune. Kulturhistoriske verdier, NIKU (2008)
- Forvaltningsplan for Blomsøya, Hestøya, Skålvær og omkringliggende øyer. Biologiske verdier (2009)
- Kart over forvaltningssonene, Bioforsk (2008)
- Skjøtselsplan for Blomsøya og omegn, Bioforsk Nord (2009)
- Skjøtselsplan for slåttemark og kystlynghei Sør-Åkerøya, Segelsøya og omkringliggende øyer, Bioforsk Nord (2011)
- Skjøtselsplan for slåttemarker på Sør-Åkerøya, Bioforsk Nord (2011)
- Vurdering av kulturminner og kulturmiljø i forbindelse med områdets status som nasjonalt utvalgte områder i landbrukets kulturlandskap, Nordland fylkeskommune, 2011
- Naturtypekartlegging på Blomsøya og omegn, Bioforsk Nord (2013)
- Skjøtselsplan for kystlynghei, Austbømarka, Bioforsk Nord (2014)
- Skjøtselsplan for slåttemark, Sørgården i Blomsøya, Bioforsk Nord (2014)
- Skjøtselsplan for kystlynghei, Sørgården i Blomsøya, Bioforsk Nord (2014)
- Skjøtselsplan for kystlynghei, Bumarka i Blomsøya, Bioforsk Nord (2014)
- Skjøtselsplan for kystlynghei, Store Buøya, Bioforsk Nord (2014)
- Rapport rydding skog Hestøy, eksempel (2013-2014)
- Hva kan gjøres for å gjøre Skålvær mer interessant som område for fritid og rekreasjon? Notat Skålvær velforening (2014)

I tillegg er det gjennomført fotografering av områdene av Skog og landskap

Formål

Formålet med satsingen er å sikre langsiktig forvaltning av et utvalg landskapsområder med svært store biologiske og kulturhistoriske verdier som er formet av langvarig og kontinuerlig tradisjonell bruk. I utvelgelsen av områdene er det grunnleggende at:

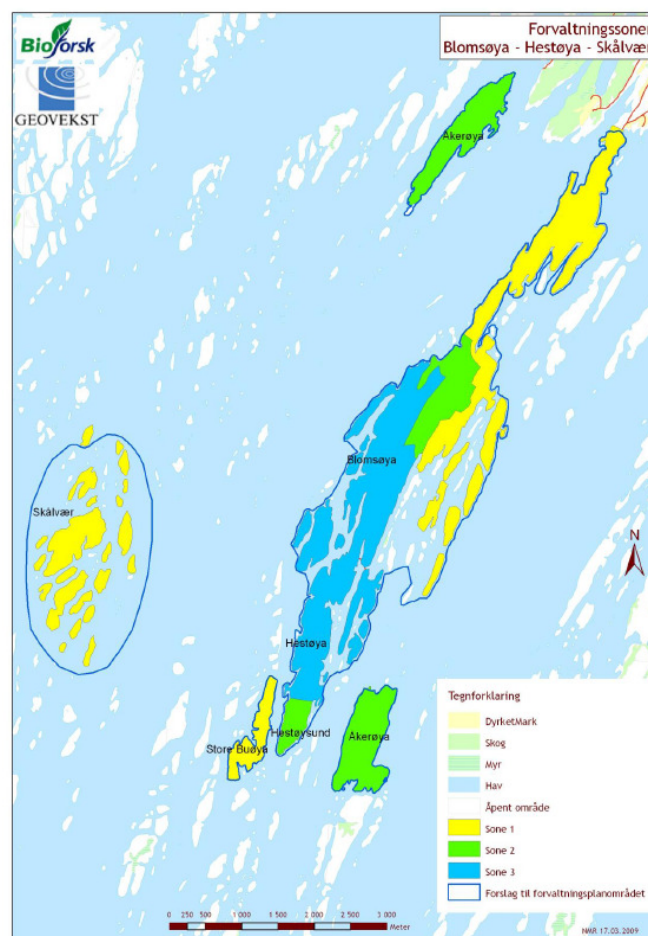
- de i størst mulig grad skal omfatte kulturlandskap i jordbruket med svært store verdier knyttet til både biologi/naturmangfold og kulturhistorie
- det skal være realistisk å få til langsiktig drift, skjøtsel og vedlikehold

Områdene er videre valgt ut fra følgende kriterier:

- Helhetlige landskap
- Kontinuitet og tidsdybde
- Representativitet eller særpreget
- Formidlingsverdi.

Det er lagt vekt på at områdene skal gi en best mulig nasjonal representativitet med hensyn til landskapstyper, driftstilpasninger og geografisk spredning. De store variasjonene i det norske landskapet gjør dette til en utfordring. Et sentralt prinsipp ved utvelgelsen av områder har vært at grunneierne i området selv skal ønske at området blir utvalgt – det skal m.a.o. være frivillig å bli et av de *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket*.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket skal også gi kunnskap og opplevelser og være en ressurs for fremtiden. De skal ivaretas for å gi allmennheten kunnskap og opplevelser om vår jordbrukshistorie, være en ressurs for verdiskaping for eier/bruker og referanseområder for forvaltning og forskning knyttet til tradisjonelle jordbrukslandskap.

Forvaltningssoner Blomsøya - Hestøya og Skålvær (Bioforsk 2008)

Utvalgte kulturlandskap Blomsøya - Hestøya og Skålvær. Plan for ferdsel og informasjon. Utført v/Helt Grønn as for Alstahaug kommune

Beskrivelse av området

Landbruksdirektoratet presenterer området slik på sin hjemmeside:

"Området Blomsøy/Hestøysund/Skålvær i Alstahaug kommune ligger sentralt på Helgelandskysten mellom hovedøyene Vega, Alsten og Dønna.

Landskapet består av mange tusen øyer av ulik størrelse, smale sund og store gruntvannsområder. Dette har gitt et rikt fugleliv og gode fiskeplasser. Sammen med muligheten for å drive jordbruk dannet dette grunnlaget for bosettingen ute på øyene.

I dag er Blomsøya, Hestøysund og Åkerøya sørøst for Blomsøya fortsatt bebodd, og store inn- og utmarksarealer blir påvirket av ordinær landbruksvirksomhet. I tillegg brukes flere av de andre øyene, der det tidligere var fast bosetting, som beite. På Blomsøya er det mange, til dels små bruk som til sammen danner ei grend. Den opprinnelige strukturen er bevart, med små bruk, små skifter og et kupert landskap. Dette gir grenda et småskala-preg som vi i dag sjelden finner så godt bevart som på Blomsøya. Flere sommerfjøs, andre eldre driftsbygninger og steingarder sammen med kulturminner av eldre dato gir grenda historisk dybde. Skålvær representerer også en viktig del av historien med sin tidligere status som handels- og kirkested for øyfolket. Det meste av Skålvær er i dag et statlig sikret friluftsområde.

Mange steder er berggrunnen kalkrik, noe som gir grunnlag for en svært rik flora. Sammen med den historiske arealbruken med egne arealer til storfebeite, slåttemark og saubeite har dette gitt stor variasjon i vegetasjon og naturtyper. De botaniske verdiene består i første rekke av store og varierte forekomster av kalkrik lynghei, kalkrike enger, kalkskog og rikmyrer. Her finner en store bestander av hjertegras, massevis av orkideer og sjeldne beitemarksopper.

Rikheiene i Austbømarka, på Blomsøya og øyene utenfor er i en særstilling regionalt og nasjonalt. De utgjør store sammenhengende områder med stor variasjon. Store deler kan klassifiseres som ekstremt rike. I tillegg er det svært viktige lyngheier på de to Åkerøyene som ligger nordvest og sørøst for Blomsøya."

Hensikten med planen

Lokal forankring

"Plan for ferdsel og informasjon for Blomsøy - Hestøy og Skålvær " er bestilt av Alstahaug kommune og er utarbeidet i dialog med lokalbefolkningen og fritidsbefolkning. Rapporten gir anbefalinger om hvor og hvordan det bør legges til rette for ferdsel i områdene.

Nytt fokus

De tidligere rapportene som er produsert for *Utvalgt kulturlandskap Blomsøy - Hestøy og Skålvær* er utarbeidet til hjelp for forvaltningen av områdene. Denne rapporten, som omhandler ferdsel og formidling, legger vekt på den besøkendes perspektiv og besøkendes mulighet til å oppleve og ferdes i kulturlandskapet. Samtidig har vi ha et våkent blikk på grunneiere, beboere og drivere, deres behov og de muligheter som kan oppstå i møtet med flere besøkende.

Oppgaven stilt av Alstahaug kommune

- Hvordan bør ferdselen styres slik at både biologiske og kulturhistoriske kvaliteter, samt behovene til grunneiere, beboere, drivere og besøkende blir ivaretatt?
- Hvor bør det merkes/anlegges stier for å styre ferdselen, og for å sikre tilgang til ulike opplevelseskvaliteter?
- Hvor og i hvilket omfang bør det etableres parkeringsplasser?
- Hvor og hvordan bør det skiltes, settes opp informasjonstavler og lignende?
- Ferdsel og adkomst for de som kommer med båt?

Del 2 - Elementer i tilretteleggingen

Utvikling av formidlingsarbeidet, vertskap og aktivitet

Verten og den besøkende. Hvem skal formidle og hvem skal bruke området?

I Skålvær er situasjonen ganske forskjellig fra områdene i Blomsøy - Hestøy. I Skålvær er det først og fremst en aktiv fritidsbefolkning organisert i velforeningen, samt kirka, som er vertskap. I tillegg er noen andre aktører involvert i arbeidet med skjøtsel og utleie, som også kan utvikle funksjoner knyttet til formidling.

I Blomsøy - Hestøy er det fastboende, aktive drivere og folk bosatt i grenda som er vertskap.

De besøkende

Du finner tilsvarende ulikheter blant de som er besøkende i hvert område.

Skålvær

I Skålvær er det noen store arrangement og besøk, som kirkedagene, som trekker mange besøkende samtidig. Det er også noen klassebesøk hvor skoleelever overnatter i telt. For øvrig er det mulig å ta dagsturer med hurtigbåten og du kan besøke øya med egen båt eller med kajakk. Firma som arrangerer kajakturer benytter Skålvær som mål for fellesturer.

Blomsøy-Hestøy

I Blomsøy-Hestøy består mye av besøket av de som leier seg inn i utleiehyttene. Dette er nå i første rekke fisketurister som også benytter seg av turstiene og informasjonen der. Andre besøkende uten fast tilknytning til bygda er først og fremst enkeltbesøk med egen bil og noen gruppebesøk. Det er også en god del fritidsboliger på Blomsøy-Hestøy.

Utfordringer

Det er bra overnattingskapasitet i begge områdene. Den kan utvikles videre.

På Blomsøy-Hestøy er det flere som leier ut leiligheter og hus via nettet. Det er lagt lite til rette for tilfeldig overnatting i bobil eller telt. I Skålvær er det mulig å leie hus for overnatting i tillegg til anviste teltplasser og enkel overnatting på flatseng i utstillingsrommet over jordkjelleren. Du kan enkelt overnatte i egen båt ved flytebrygga.

Med flere tilbud og mer overnattingstilbud kan kurs og aktiviteter over flere dager bli en del av rammen for virksomheten knyttet til Blomsøy-Hestøy. I Skålvær er det mer fokus på guiding og en ny rolle som øyvert, enn et mer utvidet tilbud.

Utvidet tilbud

- Tilbud utviklet og drevet med offentlige midler, vil kunne supplere aktiviteten i UKL-området. Dette er tiltak som fungerer som infrastruktur, og som det ikke er naturlig at enkelte aktører innenfor området selv utvikler.
- For å få effekt for næringsutvikling, må det utvikles tilbud som de besøkende vil betale for. Dette kan være opplevelser, aktiviteter, arrangementer, mat og overnatting, service, guiding, kulturtilbud etc.

Innfallsporter og hovedtanker om plassering og formidling av informasjon

Blomsøy-Hestøy

I UKL-området på Blomsøy-Hestøy er det tre innfallsporter som utpeker seg nå. Det er området ved Hestøy grendehus, Blomsøy bedehus/Toften og ev. området ved stabburet ved Korsvegen. Nå finnes det enkle tavler, men ingen informasjon produsert av prosjektet "Utvalgte kulturlandskap". Utfordringen er også at ingen av disse punktene foreløpig er fast bemannet.

- *Sti Hestøy - Blomsøya. Fra grendehuset til bedehuset. Ca 5 km i terrenget, 4 km langs veien.*
- *Sti Bumarka. Fra Korsvegen øst til Toften. (Østsida av veien) Ca 2,2 km*
- *Sti om Buøya. Fra Korsvegen øst til Toften via Buøya Ca 3,2 km*
- *Sti Reierparten. Fra Korsvegen øst til Toften (Vestsida av veien) Ca 2,2 km*
- *Parkering v/Korsvegen. Ny. Lett grusing/grasarmering. 10 m fra kryss, 8m x 15m. (120 m2).*
- *Parkering v/Blomsøy bedehus. Litt rydding. Grusing 5m x 10m. (50 m2)*
- *Parkering v/Toften. Liten kapasitet. Utvides noe nord for avkjørsel. Grusing 8m x 10m. (80 m2).*
- *Parkering v/Hestøy grendehus. God kapasitet.*

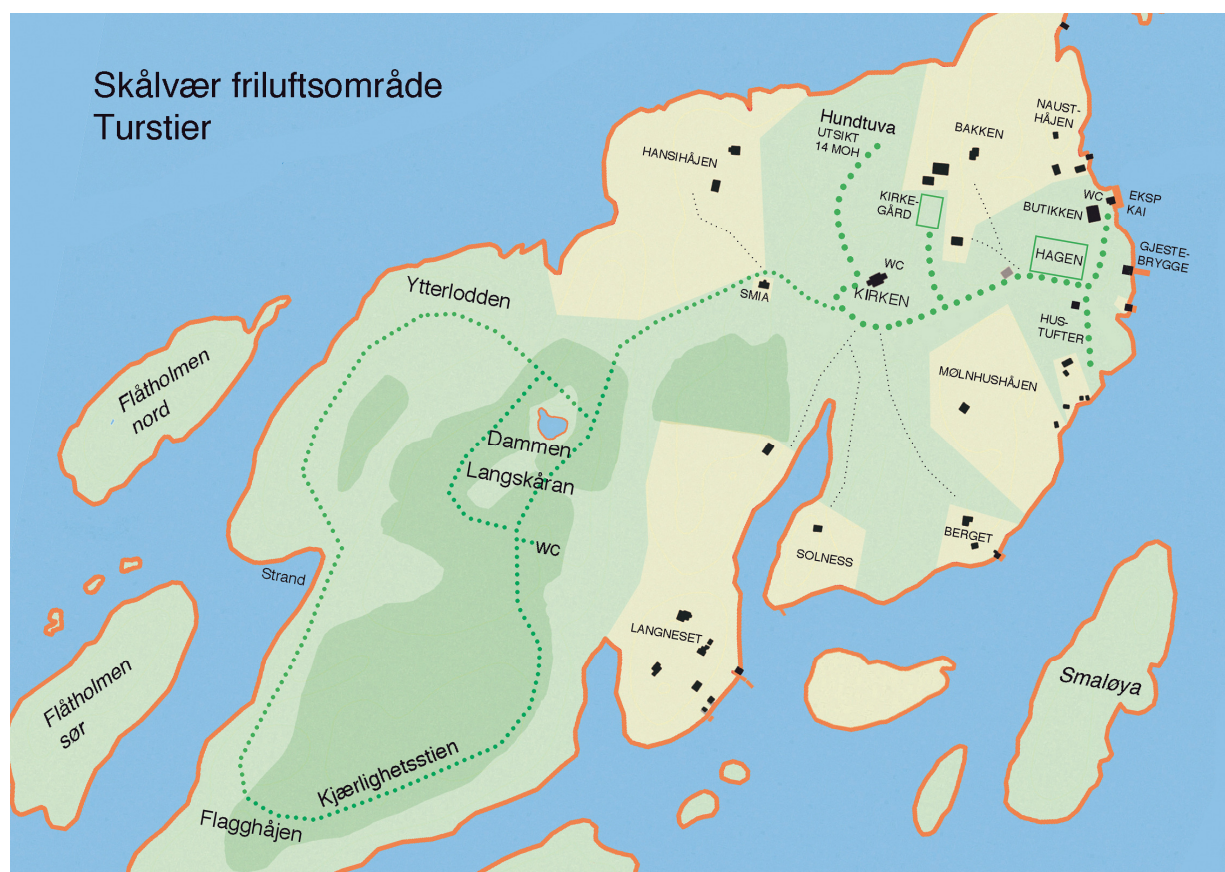
Det er anlagt en tursti på ca 5 km mellom grendehuset og bedehuset (Gul strek). Den består av fem sløyfer. I tillegg er det foreslått å merke en ny sti i Bumarka (orange og rød strek). Den kan forlenges ut på Buøya (Grønn strek). Det er også vist en mulighet til å anlegge sti vest for veien via "Reierparten" (vist med rød, stiplet linje). Samlet vil dette styrke muligheten til å gå "runder" slik at du ender opp tilbake ved start (parkeringsplassen) uten å returnere via veien eller ved å måtte gå stien tilbake igjen.

Det første møtet folk får med informasjon om stier og annet tilbud, kan ivaretas ved hjelp av oppslag og skjermer. I tillegg vil de som driver med overnatting, være viktige som vertskap i Utvalgte kulturlandskap i Alstahaug. Siden det er faste båt- og fergeruter til både Skålvær og Blomsøy-Hestøy, bør det være oppslag og informasjon tilgjengelig på båtene. Ideelt sett burde de ansatte på båtene kunne bistå med basisinformasjon. På nettet er informasjonen om Blomsøy-Hestøy spredt på flere nettsted. Det kan være en aktuell oppgave å undersøke om det er nyttig med et nettsted for Blomsøy-Hestøy tilsvarende det Skålvær velforening har. Alternativt å drøfte om det er nyttig med felles nettinformasjon for både Skålvær og Blomsøy-Hestøy.

Skålvær

I Skålvær er havna, både kaia og flytebrygga, den selvfølgelig innfallsporten. Nå kan det første møtet med øya ivaretas ved hjelp av oppslag og skjermer i havna. I tillegg fungerer nettsiden til velforeningen som en oppgående informasjonskanal.

I Skålvær kan velforeningen stort sett ta på seg å guide og betjene besøk fra grupper som har avtalt på forhånd, men båtturister og tilfeldig besøkende er det ikke kapasitet til fullt ut.

Kart v/Arnt Johansen, Skålvær Velforening

Stinettet i Skålvær er vel etablert og i bruk. Det er vurdert om det kan være ønskelig eller nødvendig å justere traseene eller supplere stinettet. Stiene berører alle de viktige formidlingsoppgavene på øya. De er anlagt slik at ferdsele ikke skaper konflikt med de private områdene på øya. Ved å ruste opp stiene og materiellet, justere litt på våte eller slitte partier, og utvikle informasjonsarbeidet videre, vil stinettet fungere fint slik det er.

Guidene har mulighet til å utvide ved å ta med gjester til steder som ikke er merket og som ligger utenfor stinettet. Slik kan øyboernes behov for privatliv ivaretas på en god måte, og besøkende kan ferdes ganske fritt.

Framtidige endringer og tiltak.

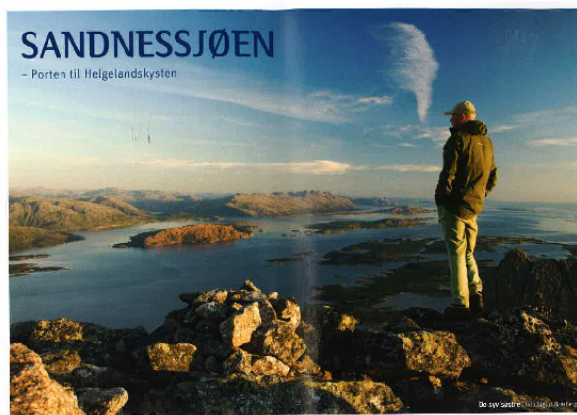
Inne i sitkaskogen går det en gammel kjerrevei som nå er uframkommelig og nedgrodd. Den går forbi dammen og ned til stranda i bukta innenfor Flåtholmen. Når sitkaen er fjernet, vil det være aktuelt å vurdere om denne og andre traseer som da tegner seg i terrenget, kan inngå i stisystemet.

- Det er behov for å samordne informasjonen fra guidene i Skålvær. Et teksthefte kan dekke dette behovet. Samtidig kan et teksthefte utvikles videre til en brosjyre som kan selges, som kan inngå i klassesett, som lærerveiledning eller til bruk ved egenguiding på øya.

- Ett av prosjektforslagene går ut på å utvikle båtruta forbi Skålvær til en guidet rundtur i to alternativer. En med guiding rundt til Skålvær, og direkte retur til Sandnessjøen. Og en med stopp i Skålvær, guiding på øya, og retur med neste båt. Denne guiden kan dekke vertskapsrollen. Rundturen har indirekte effekt for Skålvær, ved at produktet gir større trafikk med båten. Det bidrar til å sikre nødvendig infrastruktur. Rundtur med stopp i Skålvær gir direkte effekt for besøket på øya.

- Et annet alternativ er at det kan være egen kommunal havne- eller øyvert i Skålvær, som tar seg av besøkende, gjør drifts-, skjøtsel- og andre serviceoppgaver samt guider på øya. Det er et annet prosjekt. Disse kan kombineres.

Næringsutvikling kan bygge på aktiviteter knyttet til driften av områdene og til vertskapsrollen. Vertskapet utgjøres nå av kirka og velforeningen for Skålværs del, og av drivere og bosatte på Blomsøy-Hestøy.

SANDNESSJØEN
- Porten til Helgelandkysten

Se adnessjøen ligger i Mid-Helgeland kommune og består av kommunikasjonsnettene til 12 kommuner i Helgeland. Det er en viktig del av regionens økonomi og kultur. Sandnessjøen er en viktig del av regionens økonomi og kultur. Sandnessjøen er en viktig del av regionens økonomi og kultur.

SERVERING
SPESJERTE MAT OG UTVALTE
Sandnessjøen er kjent for sin servering. Lages med lokale råvarer og er en del av regionens økonomi og kultur. Måltidene er gode, varierte og gode.

FRISMA AV FRÅDIS
Havnaas er en liten bygd i Sandnessjøen. Her er det mange gode restauranter og kaféer. Her er det mange gode restauranter og kaféer.

SKAGARØNNÅKER
I TRIMMELISTE
Alle produksjonsgrader fra barna og voksne er velkomne her. De har vært utrolig mange i Sandnessjøen sentrum. Kjøper med fra her, det er det beste.

HARVETTES LAGE
For de som vil ha en god middag, er det mange gode restauranter og kaféer. Her er det mange gode restauranter og kaféer.

UTLEI
For de som vil ha en god middag, er det mange gode restauranter og kaféer. Her er det mange gode restauranter og kaféer.

OPPLEVELSER
SANDNESSJØEN
Her er det mange gode restauranter og kaféer. Her er det mange gode restauranter og kaféer.

OPPLEVELSER
Her er det mange gode restauranter og kaféer. Her er det mange gode restauranter og kaféer.

Faksimile fra "Helgeland, - eventyrlig og ekte", visithelgeland, guide 2015

Informasjonsspredning i andre kanaler.

I årets guide for "Helgeland, - eventyrlig og ekte" mangler Skålvær og Blomsøy-Hestøy. Med små endringer kan det gis fin informasjon om områdene i seg selv, og/eller som sikret friluftsområde eller som utvalgt kulturlandskap. Det kan skje ved en liten tilføyelse der det beskrives "... båtturer i den vakre skjærgården." (s 38) eller f. eks under "opplevelser" (s 40) eller kanskje er "unike rikheier" like aktuelle som "unik geologi"?... Dette bør tas opp og drøftes med den/de i kommunen som forfatter tekst og innhold fra Alstahaug til neste års guide. Tilsvarende bør en gå gjennom brosjyrer fra hurtigbåtene og drøfte innhold med de som forfatter tekstene i selskapene. For å få effekt av dette, bør det tas kontakt med produksjonene tidlig (nå) for å få oversikt over fristene som gjelder for innholdet i de ulike brosjyrene.

Ulike behov

Skålvær og Blomsøy-Hestøy har ulike forutsetninger for tilrettelegging av ferdsel og informasjon.

- Skålvær er et statlig sikret friluftsområde, men ubebodd. Aktiviteten ledes av en aktiv fritidsbefolkning i regi av velforeningen. Noen områder øst på øya eies av private grunneiere. Kommunen eier det meste.
- Blomsøy-Hestøy er bebodd, i aktiv drift, og har en del reiselivsvirksomhet.
- Skålvær er utstyrt med egenprodusert informasjon fra velforeningen, samt noe fra TellTur. Blomsøy-Hestøy har noe egenprodusert skilting og merking, noe merking/tavler fra DinTur og turkasser etc fra TellTur. Dette gir utfordringer ved produksjon av informasjonsutstyr i regi av Utvalgte kulturlandskap.
- I Skålvær organiserer velforeningen besøk, guiding av og servering til turister eller skoleklasser som kommer til øya. På Blomsøy-Hestøy er det ikke organiserte tilbud knyttet til kulturlandskapet på øya.

Forbedring og anlegg av stier.

Stier

Stisystemene som er anlagt eller kan bli anlagt, er beskrevet og illustrert tidligere i dette notatet. På møtet 15. oktober vil vi drøfte disse nærmere for å se på forbedringsmuligheter, kvaliteter og utfordringer. På bakgrunn av den drøftingen og øvrige innspill, vil det bli lagt mer detaljerte beskrivelser av de stiene og tiltakene som anbefales iverksatt.

Parkering og behov for gjestekai

Det varierer hvor godt det er lagt opp til parkeringsplasser som er klargjort for bruk av besøkende. Fire parkeringsplasser skal klargjøres ved avtale med grunneier, nyanlegges eller utvides, og kan merkes med parkeringsskilt hvis det er ønskelig.

I Skålvær er det anlagt gjestekai, så der er behovet for adkomst dekket, mens plassering og gjennomføring av tilsvarende tiltak i Blomsøy-Hestøy ikke er gjennomført på samme måte. Det er mindre aktuelt å anlegge gjestebrygger på østsiden. Spørsmålet er i så fall hvor på vestsiden dette bør styrkes. Dersom Sør-Åkerøy skal trekkes mer inn i formidlingsarbeidet, bør en ta stilling til om det bør tilrettelegges for båtgjester her også.

Gjerder og porter

Utførelsen av gjerder og utstyr varierer en del. Det oppleves som en positiv variasjon. Det kan bety at det ikke er ønskelig med oppskrifter eller felles mal når det gjelder materialbruk og utførelse på gjerder og porter. Gjerdeklyvene som er bygd, er stort sett bygd etter samme oppskrift. Disse kan være en mal for nye gjerdeklyv, eller en kan søke å utvikle "patenten" videre. Det vil i så fall være et oppfølgingsprosjekt.

Rasteplasser

På kulturstien i Skålvær er det allerede anlagt flere rasteplasser med benker og bord. Langs stiene i Blomsøy-Hestøy er det også fine utsiktspunkter og aktuelle rasteplasser. Dette skal drøftes nærmere for noen av områdene.

Spesielle hensyn

Intensitet

På skilt ved innfallsporter og i terrenget bør det gis *kortfattet og konkret* informasjon. Utfyllende informasjon og aktuelle temaartikler og utredninger kan formidles i temahefter, brosjyrer og på nettsider.

Det anbefales å velge få og særlig attraktive informasjonspunkter. Dette kan være utstyrte rasteplasser, gode fotopunkter eller utsikts- og oversiktspunkter, bygningsmiljø eller steder med spesielle, iøynefallende forekomster. Knutepunktene langs vegen bør få særlig fokus.

Skilting og permanent informasjon i terrenget legges til rette for et generelt publikum.

Universell utforming

Veien i Skålvær fra kaia til hagen og opp mot kirka kan fungere universelt med litt tilrettelegging. Tilsvarende kan en stor del av informasjonen på Blomsøy-Hestøy bli tilgjengelig siden stisløyfene krysser og følger bygdeveien mange ganger. Dersom skiltingen i disse punktene utformes og plasseres med tanke på universell utforming, kan de gi en meningsfull og god opplevelse og oversikt uten å kunne bevege seg ut i terrenget. Selve stiene går gjennom terreng som er for krevende for universell utforming uten større inngrep. Det kan vurderes å tilrettelegge noen mindre strekninger som ut til sommerfjøsset ved Toften, og fram til Dammen i Skålvær.

Undervisning

Det er ikke forslag om tilrettelegging for undervisning i Blomsøy-Hestøy. I Skålvær er det en del erfaring med besøk fra skoleklasser, og gjort en del tiltak for teltplass for skoleklasser. Materiell for undervisning i grunnskolen må utarbeides i regi av skolen og tilpasses de muligheter som finnes i skolens undervisningsplaner. Dette kan være tema som: Flora, husdyr, beitedyr, innmark/utmark, gjengroing, skogreisning, nyttevekster, strandsona, geologi, husmenn, fiskerbonden, handelsmannen, smeden, bygningskultur, med mer.

Det kan alternativt vurderes å utvikle besøk som et tilbud gjennom den kulturelle skolesekken. Det kan gi en egnet ramme for å utvikle godt undervisningsmateriell og aktiviteter for formidling av kulturlandskapet. Slik kan en nå ut til skoler i en større radius enn de helt lokale.

Et trinn to i en slik formidling, kan være å lage kurs om undervisning i kulturlandskapet for undervisningspersonell (andre skoler).

Undervisning anbefales primært knyttet til direkte formidling; fortelling, omvisning og at grupper av elever får delta i aktiviteter som slått, skjøtsel og vedlikehold av landskap, gjerder og bygninger, samt matproduksjon og tilberedning av produkter basert på råvarer fra gårder i slike landskap.

Blomsøy bedehus ligger sentralt plassert og kan kanskje bli brukt i skolesammenheng som aktiv base for variert uteundervisning i UKL-området?

Skilting for undervisning anbefales utført som løse skilt, metallplater (lette) med foliert tekst/bilde, som henges opp før og tas ned etter skolebesøket eller gruppebesøket. Skiltplakkene kan oppbevares på grendehuset/bedehuset eller på jordkjelleren. Dette materiellet utformes etter malen for det lille informasjonsskiltet, og består av lite tekst og store tegninger og bilder.

På den etablerte natur-/kulturstien i Skålvær anbefales det å skifte ut de eksisterende skiltene med nye, faste skilt rettet mot tilfeldige besøk. Disse produseres i tråd med malen for det lille skiltet.

Friluftsliv

Stisystemet i utvalgte kulturlandskap kan ha forbindelse med andre ferdselsveger i utmarka. Dette sees i sammenheng.

Informasjonen om ferdsel i de utvalgte kulturlandskapene kan omfatte også andre turmuligheter, stier og generelt friluftsliv. Retnings- og anvisningsskilt for stier i utvalgte kulturlandskap og øvrige stier i området, samordnes i et felles system. Det bør informeres om samtlige stimuligheter på nettstedet for generelt friluftsliv. Dette vil også være med på å spre informasjon om mulighetene i de utvalgte kulturlandskapene i ulike fora.

Beslektede tiltak

Dette er tiltak som styrker opplevelsen, tilbudet og mulighetene for besøkende og for aktuell næringsaktivitet.

Grendehuset, bedehuset, stabburet ved Korsvegen og jordkjelleren i Skålvær er ubemannet i dag. De ligger sentralt ved ulike hovedinnfallsporter. Disse kan utvikles videre som baser for arrangementer og gruppeturer i utvalgte kulturlandskap. De bør kunne benyttes regelmessig av skoler i forbindelse med undervisning og aktiviteter knyttet til utvalgte kulturlandskap.

Overnatting

Det er mulig med overnatting både på Blomsøy-Hestøy og i Skålvær.

Mer overnatting på Blomsøy-Hestøy kan være aktuelt som gårdsturisme (gårdshotell) eller dersom noen eldre bryggeanlegg/butikker eller fjøs blir tatt i bruk i reiselivssammenheng.

Istandsetting av hus

De aller fleste bygningene i områdene bidrar til fortellingen om livet og virksomheten som har skapt dette kulturlandskapet. Bolighus, sommerfjøs, fjøs og bryggebebyggelse, naust etc. Det er gitt tilskudd fra ulike hold til å ta vare på noen bygninger. Dette vil være en viktig del av arbeidet med å skjøtte landskapet. Istandsetting og bruk av sommerfjøs kan drøftes videre. Ved fjerning av sitka i Skålvær, kan det vurderes å lagre/bygge av material fra skogen. Der kan det også drøftes å rekonstruere noe av bebyggelsen fra handelsstedet, f. eks fjøset, som alternativ til å bygge nye fritidshus på nye tomter.

Informasjonssystem

Direkte formidling, guiding og aktiviteter

Mest ønskelig er det at utvalgte kulturlandskap formidles gjennom lokalkjente guider og gjennom aktiviteter ledet av trenete utøvere, og at det kan tilbys mat og overnatting knyttet til opplevelsene. Her er det kanskje snakk om enkle mattilbud som vaffel og kaffe etc. Direkte formidling fungerer allerede i Skålvær, men må, særlig i begynnelsen, suppleres med skriftlig informasjon for selvbetjening, enten på skilt, i brosjyrer eller foldere, og på nettet.

Skilting og merking i landskapet

Ved innfallsportene fra parkeringsplassene og kaia kan du ønskes velkommen med skiltet "Utsyn" på Blomsøy-Hestøy og kanskje med velforeningens oppslagstavle i havna i Skålvær.

Stiene merkes godt, og utstyres med retningspiler med navn og avstander. Langs stiene benyttes "Enkle skilt på trestolper". Ved rasteplasser og noen utsikter benyttes "Skråstilte skilt" (prekestol eller panoramaskilt).

- Du finner oversikt over skilttypene og bruken av dem bak i heftet under vedlegg 1.

Løst materiell

Materiellet skal utstyres med navn og logo fra Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, men skal inngå i serien med andre foldere og turkort fra regionen. Turkortene er enkle, trykt på to sider.

I tillegg foreslås det å

- Utarbeide en folder over "Utvalgt kulturlandskap Blomsøy - Hestøy og Skålvær" (inkl Åkerøya) som kan formidles sammen med folderne for topturer, øyturer, fiske etc. Folderne kan legges ut i "postkasser" ved innfallsportene. Hvis det lages detaljert informasjon som støttes av punkter (nummererte stolper) i terrenget, bør det lages to foldere, en for hvert delområde.
- Utarbeide ett turkort for Skålvær
- Utarbeide ett turkort for Den eksisterende stien i Blomsøya.
- Utarbeide ett turkort for den nye stien i Bumarka

Del 3 - Tiltaksplan

Ferdsl og informasjon, Skålvær

I dag er velforeningen aktivt vertskap i sommermånedene. Det arrangeres omvisninger og kirkedager. Stedet formidles nå gjennom skilting og oppslag fra Skålvær velforening samt TellTur.

Registrerte ønsker

- Informasjon om arrangementer og muligheter ved et besøk i Skålvær
- Arrangere flere uformelle sammenkomster i Hagen.
- Vertskap på øya til å ta seg av besøkende og røkte anleggene
- Invitere grupper, særlig med interessefelt kystkultur og lokalhistorie, til å besøke øya. Å tilknytte seg grupper med felles interesser kan være en av de beste måter for utvikling av et sted som Skålvær.
- Forsøke å få til flere arrangementer i tilknytning til kirken.
- Tiltak som sikrer adgang til øya med rutebåt (info hefte visithelgeland, på hurtigbåt)
- Utnytte og opplyse om den nye sommerruten.
- Mulighet for en enkel sommerkafe (kaffe og vafler), og omvisning mellom båtanløpene.
- Informasjon basert på tredimensjonale digitale modeller. Bygningene fra handelsstedet er gjenskapt med autocad.
- Få flere til å kunne utføre omvisning.
- Teksthefte til bruk av guider for å kvalitetssikre informasjonen
- Opprettholde synlig sti i utmarka, oppgradere merkingen.
- Holde nærområdet fra kaien og forbi Hagen i velstelt stand.
- Slått av områder nærmest hovedveien tidligere enn tilfelle har vært de siste årene.
- Utvikling av informasjon, skilting, leirplass og stier
- Samspill med nærliggende reiselivsbedrifter.
- Være mer aktiv i forhold til media.
- Behov for bedre tilgang på godt drikkevann. Arbeide videre med tilknytning kommunalt vann, eventuelt andre løsninger for mer og bedre vann.
- Fortgang i fjerning av sitkagran. Prosjekt?
- Vurdere flere hytter eller lignende for å få flere med fast tilknytning til øya eller finne andre tiltak som kan styrke og videreføre velforeningens arbeid og dugnadsinnsats.

Prioriterte tiltak i Skålvær

Innfallsport

1. Nytt skilt som fanger opp trafikken fra kaia og flytebrygga, evnt to like skilt.
2. Plassere hovedskilt på den første bakkekanten øst for kirka. Kasse med "løsinformasjon" utenom sesongen.
3. Forbedre muligheten for "tilfeldige" stopp ved å få organiserte turer med hurtigbåten i høysesongen, gjerne i samarbeid med hotellene i byen, med pause og omvisning på øya.

Øvrige prioriterte tiltak

1. Vertskap på øya til å ta seg av besøkende og røkte anleggene
2. Forsøke å få til flere arrangementer.
3. Tiltak som sikrer adgang til øya med rutebåt (info hefte visithelgeland, på hurtigbåt)
4. Mulighet for en enkel sommerkafe (kaffe og vafler), og omvisning mellom båtanløpene.

Utvalgt kulturlandskap Blomsøy - Hestøy og Skålvær. Plan for ferdsel og informasjon. Utført v/Helt Grønn as for Alstahaug kommune

5. Informasjon basert på tredimensjonale digitale modeller. Bygningene fra handelsstedet er gjenskapt med autocad.
6. Teksthefte til bruk av guider for å kvalitetssikre informasjonen. Få flere til å kunne utføre omvisning.
7. Opprettholde synlig sti i utmarka, oppgradere merkingen. Utvikling av informasjon, skilting, leirplass og stier
8. Holde nærområdet fra kaien og forbi Hagen i velstelt stand.
9. Slått av områder nærmest hovedveien tidligere enn tilfelle har vært de siste årene.
10. Behov for bedre tilgang på godt drikkevann. Arbeide videre med tilknytning kommunalt vann, eventuelt andre løsninger for mer og bedre vann.
11. Fortgang i fjerning av sitkagran.

Aktuelle prosjekter (Ikke i prioritert rekkefølge)

A. Vurdere flere hytter eller lignende for å få flere med fast tilknytning til øya eller finne andre tiltak som kan styrke og videreføre velforeningens arbeid og dugnadsinnsats.

B. Utvikle selvguidingspakker (medbrakt info og anvisere i terrenget/på innmarka)

C. Fjerning av sitkagran

D. Informasjon basert på tredimensjonale digitale modeller. Bygningene fra handelsstedet er gjenskapt med autocad.

E. Tiltak som sikrer adgang til øya med rutebåt (info hefte visithelgeland, på hurtigbåt)

F. Vertskap på øya til å ta seg av besøkende og røkte anleggene

Ferdsl og informasjon, Blomsøy-Hestøy

I første omgang bør det etableres god passiv informasjon; informasjonstavler ved innfallsporier til stier, turkort, og foldere med samlet informasjon. Utenfor øya bør mulighetene i UKL-området vises på kommunens nettside, i turistinformasjon og som fast informasjon på rutebåt og ferge. Det kan utvikles arrangementer som formidler arbeid og aktivitet knyttet til UKL-området. De besøkende kommer med bil eller båt.

Registrerte ønsker

- Anlegge ny sti i Bumarka og ut på Buøya.
- Avklare vilkår for og konsekvenser av skytebanen for stianlegg i Bumarka.
- Undersøke muligheter for istandsetting av sommerfjøs ved Toften.
- Utbedre parkeringsplasser. Etablere nye.
- Se på muligheter for besøkende som kommer med egen båt.
- Utvikle stabburet ved Korsvegen med utstilling, servering etc.
- Finne flere bygninger eller anlegg som kan settes i stand til overnatting, servering, formidling etc
- Vedlikeholde stitraseer, gjerdeklyv og klopper. Utbedre stiene.

Prioriterte tiltak på Blomsøy-Hestøy

Innfallsporier

1. Hovedinnfallspori sentralt ved Korsvegen (skilting fra hovedvegen til parkering). Det er denne nye besøkende møter først.
Hovedtavle med oversiktsinformasjon og fleksibel informasjon ved Toften, grendehuset og Korsvegen, og kanskje ved bedehuset.
Ny p-plass ved Korsvegen og utbedring av parkering ved Toften.

Øvrige prioriterte tiltak

2. Rydde, utstyre og merke ny stitrasé/nye stitraser i Bumarka og ev. mot Reierparten.
3. Utforme og produsere løst materiell (Folder og turkort)
4. Velge ut aktuelle prosjekter og avklare hvem som skal gjennomføre dem.
5. Permanent skilting langs hovedvegen med små skilt/tavler der stiene møter vegen.
6. Lage rasteplasser på utsiktspunkter
7. Vise fast oversiktsinformasjon over UKL-området i Blomsøy-Hestøy på ferga og ved gjestebrygger.
8. Etablere et senter for organisert formidling.
9. Sette i stand

Aktuelle prosjekter (Ikke i prioritert rekkefølge)

- A. Utvikle konseptene for tilbud som kan bli inntektskilde, for grupper (2-10) som kan leveres på bestilling til fast pris.
- B. Utvikle selvguidingspakker/skolemateriell (medbrakt info, anvisere i terrenget/på innmarka)
- C. Utvikle kurs for undervisningspersonell på andre skoler om bruk av kulturlandskap i undervisning ute. Besøk og kurs på Blomsøy-Hestøy og/eller Skålvær.
- D. Båttutlån. 3-4 robåter f. eks i Bumarka.
- F. Starte utvikling av mer service og overnatting med fokus på UKL-området
- G. Sjekke om flere bygninger kan tilrettelegges for overnatting/service. fjorden?
- H. Utvikle og sikre eller flytte skytebanen.
- J. Utforme identitetsymboler som styrker vertskapsrollen og profilen til UKL-området.
- K. Velge aktuell(e) bygning(er)/sted(er) som kan bli bemannet som hovedinnfallsport til UKL-området

Del 4 - Stisystem Blomsøy - Hestøy og Skålvær

Stisystem for Blomsøy-Hestøy

Grendevegen mellom grendehuset og Korsvegen benyttes til formidling. Den er tilgjengelig for alle.

Turstien nordover fra Hestøy grendehus veksler mellom høyre og venstre side av veien, og har flere sløyfer ut i terrenget. Det betyr at en kan velge å gå stien, eller droppe noen sløyfer og heller følge veien. Det er satt opp tavler ved Bedehuset på Blomsøya og ved Hestøy grendehus. Du kan gå turen mange ganger og få nye drypp av historien hver gang.

Utsikter. Rasteplasser og oversiktskilting

Ny kultursti i to alternativer østover i Bumarka mellom Toften og Korsvegen. Enten utover Buøya eller mer direkte forbi skytebanen.

Ny kultursti vestover mellom Toften og Korsvegen om Reierparten

Stisystem for Skålvær

Kjerreveg fra kaia til kirka

Sti fra kirka til utsiktspunkt på øyas høyeste punkt (Hundtuva)

Hovedsti med stor og liten sløyfe via kjerrevegen og gjennom friluftsområdet.

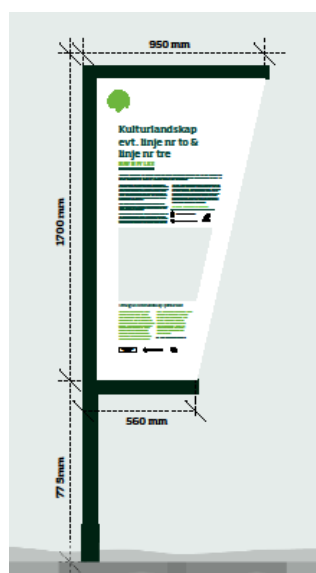
Vedlegg 1 Skilting og informasjon i landskapet

Hovedskilt "Utsyn"

Skiltprofilen for Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er laget slik at det er mye generell informasjon på skiltet og lite plass til spesiell informasjon. Hovedskiltene er store og har mye tekst som også er (for) høyt plassert. Det gjør dem mindre lesbare for barn og folk i rullestol. Sett i forhold til universell utforming, begrenser dette tilgjengeligheten til informasjonen.

På illustrasjonen til venstre har vi justert layouten for dette. Det anbefales å redusere standard tekst til et minimum, og øke plass til et godt områdekart. Kartet ved innfallsportene kan vise hele delområdet. Teksten *kan* være ulik og fortelle mest om terrenget nær innfallsporten. Behov for flerspråklighet kan løses på skiltet, via Qrl-kode eller lignende, eller i kombinasjon med brosjyrer på flere språk.

Kart vil lette orienterbarheten for en besøkende som ikke er kjent i grenda eller på øya. Selv om terrenget langs vegen er relativt smalt, ser en ikke hvor stiene leder.

Det er ikke laget mal for kartinformasjon. Det foreslås derfor å benytte ortofoto eller kart og symboler som er kjent fra andre informasjonssystemer fra regionen. Oppskrift for info/kart for statlig sikrede friluftslivs-områder, for eksempel, finnes på Miljødirektoratets hjemmeside. Velforeningen har valgt sin egen utforming og har gode kart som prosjektet kan bygge videre på.

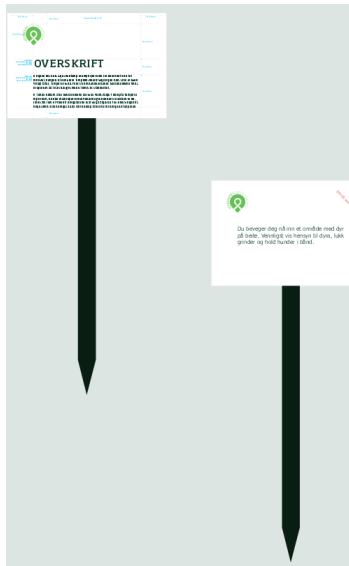
"Utsyn" kan benyttes på de fire innfallsportene ved parkeringsplassene på Blomsøy-Hestøy. Hensikten med dette skiltet er å markere tydelig ved innfallsporten at dette er et prosjekt i "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket" (UKL)

Skiltet "Innsyn", panoramarammen, blir ikke foreslått brukt. Effekten av "kikkehull" blir liten når "hullet" er så stort. Når du vil lese teksten, vil du stå slik plassert at du ikke opplever kikkehulleffekten. I stedet benyttes panoramabilder og gamle foto.

Skråstilt skilt, prekestol

Dette skiltet kan benyttes tre steder som gir oversikt. På bakkekammen ved kirka i Skålvær, på utsikten ved bygdehuset og på bakkekammen i Bumarka. Hensikten er å gi et overblikk over området med oversiktsbilde, tekst og illustrasjoner.

Enkle skilt på trestolper

Skiltene utføres som A3 folierte aluminiumsplater montert på trestolper. Vi anbefaler at dette utgjør hovedtyngden av fast informasjon. Skiltene plasseres ut på egnede punkter ut fra hvilke konsept (organiserte tilbud) som kan gjennomføres. Det bestemmes derfor først *hvilken informasjon* en ønsker å formidle langs stien. Deretter velges antall skilt og plasseringen av disse. I startfasen vil det være få eller ingen organiserte tilbud (konsept). Med tiden bør det bli flere for å utvikle et grunnlag for næringsutvikling basert på UKL.

- Gamle landskapsbilder og fotoer, vist fram der de er tatt, gir gode punkter for formidling. Fotografiene kan godt fylle hele skiltflaten

Skiltserier med temainformasjon bør oppbevares inne og henges opp på faste stolper før besøk av klasser eller grupper. Stolper med "knagg" står ute permanent, og kan være en del av merkingen av stien.

Løsinformasjon

Foldere med informasjon til selvbetjening og utdeling. Folderen kan suppleres ved å sette ut stolper i terrenget med små skilt med nummer som refererer til teksten og ev. Qrl-kode med mer info fra nettsted. Stolpene og folderen kan være en støtte for selvguiding. Dette er mer fleksibelt, mindre forstyrrende og rimeligere enn mange faste skilt i terrenget. Folderne plasseres i "postkasse" ved innfallsportene.

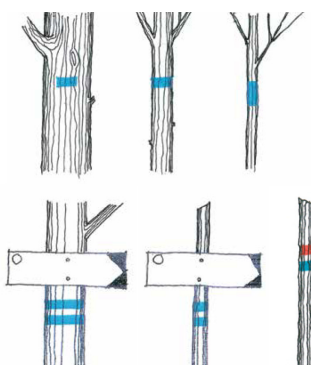

Anvisningsskilt

Ved innfallsport til stier og i alle stikryss benyttes retningspiler med avstandsangivelse. Dette er svært nyttig for besøkende som ikke kjenner terrenget. Navn som benyttes på anvisningsskilt skal også finnes på oversiktskartene (selv om noen evt. ligger utenfor kartet).

Retningspiler i metall og skiltstolper i tre utføres etter samme mal som blir benyttet av Alstahaug kommune for andre turstier i distriktet. Vi anbefaler å følge den nasjonale malen fra TURSILTPROSJEKTET til gjennomføring av denne skiltingen (Se Merkehandboka) - med lokale tilpasninger. I Skålvær kan en vurdere å bygge videre på velforeningens retningskilt, som fungerer godt etter behovet.

Merkestolper

Stiene som skal opparbeides eller eksisterende stier som benyttes, merkes tydelig. Sett ut merkete stolper der det ikke kan merkes på gjerdestolper eller trær. Merkene males med den *grønne* fargen fra kulturlandskapslogoen f. eks to fem cm brede ringer, helst i øyehøyde. Sørg for god sikt fra merke til merke der stivalget kan være usikkert, men unngå overmerking. I Skålvær er det merket med hvitt. Det er et godt alternativ til grønt.

Illustrasjonen er hentet fra Merkehandboka (se denne).

Hftet er utarbeidet av

Helt Grønn AS arkitektur og landskap, Håkon B Bø
Mobil: 905 36 166 e-post hakon@heltgronn.net